

Makalenin geliş tarihi: 31.08.2021
Makalenin kabul tarihi: 19.11.2021

"SAGE UND SCHREIBE" ADLI DERS KİTABI ÖRNEĞİNDE ALMANCA DİL ÖĞRETİMİNDE EĞRETİLEME KULLANIMI VE İŞLEVİ

THE USE OF METAPHORS AND THEIR FUNCTIONS IN TEACHING GERMAN IN THE TEXT-BOOK CALLED "SAGE UND SCHREIBE"

Ömer Lütfi İSPİRLİ*

Zusammenfassung

Eğretileme farkında olsak da olmasak da günlük yaşantımızın her alanında sıkça kullandığımız bir olgudur. Günlük yaşamda ve iletişimde eğretilemenin olmadığı bir dil düşünmek hemen imkansızdır. Eğretilemenin her kültürü ve düşünce dünyasını da güçlü olarak şekillendirdiği bir gerçektir. Yabancı dil öğreniminde karşılıklı iletişimde, kültürel içerik ve görsellerin öğrenilmesi sürecinde edindiğimiz bilgilerde de ister istemez eğretileme kullanımına başvurulur. Eğretileme, insanın zihinsel faaliyetinin temelini oluşturan bir yapıdır. Bu nedenle eğretileme sadece edebiyat ile sınırlı değil yaşamın tüm alanlarında kullanılan bir olgudur. Eğretileme bu özelliğinden dolayı birbirinden farklı disiplinlerin de ilgi alanı içerisinde yer almaktadır. Fakat yabancı dil öğretimi konusunda eğretileme ile ilgili pek fazla bir çalışma yoktur. Oysa ki dil öğretiminde kullanılan kitaplarda her dilin kendi kültür ve yaşantısına ait bilgiler o dili öğrenenlere çeşitli tarz ve yöntemlerle yoğun bir şekilde sunulmaktadır. Eğretileme dil öğretiminde sıkça başvurulan bir alt alandır. Bu çalışmada Almanca öğretiminde kullanılan "Sage und Schreibe" adlı ders kitabında eğretileme kullanımı ve eğretilemenin dil öğretimindeki işlevi incelenmiştir. Eğretilemenin dil öğretiminde güdüleyici ve teşvik edici önemi yanı sıra aynı zamanda bu çalışma yoluyla yabancı dil öğretiminde eğretilemenin kültürlerarası iletişimdeki önemi ve işlevsel boyutu da araştırılmıştır.

Anahtar Sözcükler: eğretileme, eğretileme kuramları, kavramsal eğretileme, dil eğitimi

Abstract

Metaphors are frequently used facts in every field of daily life – whether we use them consciously or unconsciously. It is almost impossible to think of any everyday conversation or communication without metaphors being used. It is also true that unusual metaphors have strongly shaped every culture and its world of thought. While teaching communication in a foreign language, metaphors are inevitably used to give information through communication and cultural content. Metaphors are building blocks of mental activities of human beings. Therefore, metaphors are used not only in literature, but also every field of life. Because of this characteristic of metaphors, they are also a field of study for different disciplines. However, there are few research studies on the use of metaphors in the teaching of foreign languages. Yet, facts about a nation's culture and customs are densely presented to the learners of the language in various styles and methods in books on foreign language teaching. The use of metaphors is a subfield applied frequently in teaching languages.

---

* Dr. Öğr. Üyesi, Tokat Gazi Osman Paşa Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Alman Dili Ve Edebiyatı Anabilim Dalı, omer.ispirli@gop.edu.tr

This paper studies the use of metaphors in the text-book "Sage und Schreibe", which is used to teach the German language and also the function of metaphors in language teaching. This study also searches the importance of unusual in intercultural communication and their functional dimensions in addition to their importance in providing motivation and encouragement in language teaching.

Key Words: metaphor, metaphor theories, conceptual metaphor, language teaching

1. GİRİŞ

Eğretilme, Aristoteles'ten günümüze kadar insanlığı meşgul eden bir olgudur. Dilin tüm alanlarında mevcut olan eğretilme günlük yaşam ve bilim dünyasında da karşımıza çıkmaktadır. Eğretilme genelde dilbilim içerisinde incelenmekte olup eğretilme ile ilgili araştırmalar daha çok edebî metinlere yönelik olarak gerçekleşmektedir. Günlük yaşamda eğretilme pek fazla ilgi kaynağı olmayıp hakkında da pek fazla konuşulmaz. Eğretilme ve diğer söz sanatları edebiyat ve dilbilim konuları gibi görünse de dil öğretiminde de sıkça başvurulan alt alan olmaktadır.

Eğretilme aynı zamanda dilbiliminin önemli bir sorunudur. Eğretilme günümüzde sadece şiir dilinde ve edebî metinlerde karşımıza çıkmaz. Eğretilme bir tek dili süsleyen bir söz sanatı da değildir. Eğretilme dilde olağanüstü bir yapı da değildir. Eğretilme günlük yaşantımızı şekillendiren, iletişimin her alanında ve her yerde bulunan, sıkça kullandığımız bilişsel ve dilsel bir olgudur.

Eğretilme insan zihninin bir ürünüdür. Eğretilme normal dil kullanımından bir sapma değil, normal bir dil kullanımınıdır (Kurz, 1988:16). Bunun sonucu eğretilme sadece edebiyat derslerine değil, diğer tüm derslere de ait bir olgudur. Konuştuğumuz ve iletişim kurduğumuz dillerin içeriğinde eğretilmenin olmadığı ifadeleri görmek artık mümkün değildir. Eğretilmenin olmadığı bir dil, sıradan ve basit bir dildir. Eğer bir yabancı dil öğreniyorsak o dili ve o dilin kültürüne ait bilgileri de beraberinde öğreniriz. Dolayısıyla gündelik yaşamda kullanılan diyalogları ve yaşantı dünyası ile ilgili bilgileri de öğreniriz. Yabancı dil derslerinde hiçbir dil o dilin kültürüne ait bilgiler olmadan ne anlaşılır ne de öğrenilir. Eğretilme aynı zamanda dil öğretimi yoluyla uluslara özgü kültürel gelenek ve göreneklere de karşılıklı olarak aktaran önemli bir araçtır.

Bir toplumun kendine özgü kültürünü dili belirler. Her toplumun ve kültürün yaşantısı, inancı, düşüncesi, zihniyeti, örf ve gelenekleri ister istemez o dile yansır. Dile ve bununla birlikte eğretilmeli ifadelere sadece zihinsel olaylar değil aynı zamanda insanın asıl tecrübeleri ve dünya görüşü gibi bir kültürün özellikleri de yansır (Radden, 1997: 74). Her toplumun ekonomik durumu, sosyal yapısı ve coğrafi konumu da dili etkileyen önemli etkenler arasındadır. Eğretilme dilinin oluşumu kültürden kültüre farklılık gösterecektir. Bunun da sebepleri ekonomik, sosyal, dinî, coğrafi etkenlere bağlıdır. Bu yüzden her toplum farklı bir eğretilme dünyası ve birikimine sahiptir.

Kişinin kendi çevresi ile olan ilişkileri, düşünceleri, davranışları hepsi günlük hayatta kullandığımız kavramsal yapının içerisinde bulunmaktadır. Bütün bunlar kişinin zihin dünyasında yer alır ve konuşmalarımızda bu ifadeleri karşımızdakine aktarıyoruz. Kişinin kendi kültürüne ait düşünce ve ifadeleri belirli eğitim düzeyinde modellenir ve şekillenir. Belirli kültürel topluluklarda bu durum ortak bir bilinç halinde de ortaya çıkar. Her kültür kendine özgü günlük tecrübelerine sahiptir. Her kültürün kavrama bakışı farklı olabilir. Örneğin "yüksek", "alçak"; "yukarı" ve "aşağı" gibi kavramlar her kültürde farklı algılanabilir. Lakoff ve Johnson (2008:31-32) bunu kültürel tutarlılık içerisinde "yukarı iyi olmayı, aşağı kötü olmayı simgeler" şeklinde açıklarlar. Yine aynı şekilde "büyük", "küçük"; "artma", "azalma"; "yukarı", "aşağı"; "aktif" ve "pasif" gibi değerler de kullanır. Bu değerler

her kültürde konudan konuya göre değişiklik gösterir. "Yukarı" her zaman iyi olmayabilir. Örneğin bir yerde hastalığın artması kötü bir durumdur. Buna rağmen "yükselmek" ve "artmak" bazı istisnai durumlar karşısında iyi bir durumu da gösterir. Örneğin bir ülkede yabancı bir paranın değerinin artması kimileri için iyi kimileri için de kötü bir durum olabilir. Günlük yaşamda bu kavramlar hemen hemen her alanda kullanılır. Her kültürün dünyayı farklı algılaması ister istemez o toplumun konuştuğu dile de yansıtacaktır.

Eğretilmeye bugüne kadar genelde dilbilimsel bir olgu olarak bakılması; dilbiliminde ve edebî metinlerde incelenmesi, buna karşın yabancı dil dersleri ya da günlük konuşma dilindeki eğretilmelere yönelik pek fazla bir çalışmanın olmaması dil öğretiminde büyük bir eksiklik olarak ortaya çıkmaktadır.

Eğretilme sanki bir tek edebiyata ve bilim diline ait bir unsur olarak görülmüştür. Oysa ki ders kitaplarında kültürlerarası iletişimin bir unsuru olarak gördüğümüz eğretilmeler bir köprü vazifesi görmektedir.

2. KURAMSAL TEMELLER

2.1. Günümüzde Eğretilme Kuramları

Eğretilmenin insanlığın dili konuşmaya başlamasıyla birlikte ortaya çıktığı kabul edilir. Eğretilme genel olarak dildeki güçlü bir benzetme olayıdır. Anlatımı daha somut biçimde ifade etmek ve dinleyene kavramları daha etkili biçimde aktarmak için çeşitli benzetmelere başvurulur. Aksan'a (2009: 90) göre benzetmenin bir ileri aşaması olan eğretilmeye anlatıma güç kazandırmak için başvurulur. Aksan (2006: 127) eğretilmeyi; "Aralarında uzak yakın ilgi (benzerlik, işlev bilgisi, yakınlığı) bulunan iki şey arasında bir benzetme yoluyla ilişki kurarak birinin adını ötekine aktarma eğilimi sonucunda oluşan bir dil olayı" şeklinde tanımlar. Toklu' da (2015:137) eğretilmeyi şu şekilde tanımlar: "En eski söz sanatlarından biri olan ve hemen hemen dilin her alanında kullanıldığını gördüğümüz eğretilme, iki nesne ya da kavram arasındaki benzerlik ilişkisine, benzer anlam özelliklerine dayanarak birinin adını diğerine aktarma olarak tanımlanabilir."

Günümüzde eğretilmenin önemli bir türü olan alışılmamış bağdaştırmalar ise dildeki anlamsal bir sapma olayıdır. Farklı kategorideki sözcüklerin bir araya geldiği bu yapılar mantıksız bir durum sergilese de okuyucu/dinleyiciyi dar anlamdaki bir ilişkiye götürebilmektedir. Toklu (2003a: 146) alışılmamış bağdaştırmaların günümüz dilindeki önemli özelliklerini şu şekilde açıklar: "1. Alışılmamış bağdaştırmalar birden fazla sözcükten oluşan, tamlamadan tümce veya sözce boyutuna ulaşabilen ve ölçünlü dilin kurallarından sapan yapılardır. 2. Alışılmamış bağdaştırmalar genellikle değişmece, özellikle de eğretilme yoluyla türetilmiştir. 3. Alışılmamış bağdaştırmalar dilde ilk kez oluşturulmaları, şair/yazara özgü olmaları ve estetik bir değer taşımaları ile öne çıkar."

Geçtiğimiz yüzyılın ikinci yarısından itibaren bilim ve teknolojiye bağlı çalışmaların yanı sıra edebiyat ve dilde de önemli gelişmeler yaşanmıştır. Bu gelişmelere paralel olarak eğretilme konusunda da birbirinden farklı kuramlar ortaya çıkmıştır. Eğretilme ile ilgili bu dönemde ortaya çıkan kuramlara bakıldığında birçoğunun açıkça birbiri ile uyumsuz bir gelişme içerisinde oldukları görülür. Eğretilmenin işlevinin açıklandığı bu kuramlarda eğretilmenin aynı şekilde birbirinden farklı tanımları da yapılmaktadır. Tarihi süreç içerisinde birçok kurama rağmen günümüzde eğretilmenin kesin bir tanımını yapmak oldukça zordur. Geçtiğimiz yüzyıl içerisinde hakkında onlarca kuram ortaya konulan eğretilme, günümüzde birbirinden farklı disiplinlerin de ilgi odağı haline gelerek değişik şekillerde açıklanmaktadır.

Rolf (2005: 4-9) "Eğretilme Kuramları" başlığı altındaki çalışmasında bütün eğretilme kuramlarını genel olarak iki kuram adı altında sınıflandırır. Bunlar

"Benzetme" (Alm. Vergleichstheorie) ve "Etkileşim" (Alm. Interaktionstheorie) kuramlarıdır. Black, Cicero'nun temsilcisi olduğu "Benzetme Kuramı"nı, "Değiştirim Kuramı" (Alm. Substitutionstheorie) ile aynı özellikleri gösterdiğinden "Değiştirim Kuramı" içerisinde düşünür (bkz. Rolf, 2005: 21). Rolf bu çalışmasında 25 eğretilme kuramını ya "Değiştirim / Benzetme" ya da "Etkileşim Kuramı"na yatkın olup olmadıkları yönünde birbirinden ayırır. Özellikle bu iki baskın eğretilme kuramı anlayışı çalışmamızın temeli açısından amaç edinilmiştir.

2.1.1 Değiştirim / Benzetme Kuramı

Eğretilme tarihinin süreci Aristoteles'in eğretilme konusu ile ilgili açıklamaları ve "Poetik" adlı kitabındaki tartışmaları ile başlar. Eğretilme ilk defa Aristoteles tarafından belirli bir esas üzerine oturtularak açıklanmıştır. Aristoteles'e (2008: 67) göre eğretilme "bir şeye, başka bir şeye ait bir ismin verilmesi"dir. Eğretilme süreci "Değiştirim Kuramı" anlayışında; bir ismin "ait olduğu yerden" alınıp "bir başka yere" aktarılması şeklindedir. Aristoteles'e göre bir eğretilme "aktarma" (Alm. Übertragung) yoluyla meydana gelir. Bu aktarma tek yönlüdür ve aynı zamanda "mecaz" olarak da kullanılır. Eğretilme tek bir sözcüğe bağlı olarak gerçekleşir. Sözcüklerin yer değiştirmesi "ilişki ve oran temel" inde benzerlik ve örneksime ilişkisine göredir (Rolf, 2005: 21). Eğretilme süreci, bir sözcüğe kendi anlamı dışında başka bir anlam yüklenmesiyle gerçekleşir (a.g.e.: 93). Bu kurama göre eğretilme süreci, bir sözcüğün bilinen bir anlamı dışında farklı bir anlamda kullanılmasıdır. Bu kuram sözcükler arasında anlamsal bir ilişkiye dayalı bir sistem üzerine kuruludur. "Değiştirim Kuramı"nda daha çok soyut düşünceler somutlaştırılarak daha etkili bir ifadeye dönüştürülür.

"Benzetme Kuramı" da "Değiştirim Kuramı"nda olduğu gibi temelini Aristoteles'in eğretilme anlayışından almıştır. Aristoteles'in düşüncesindeki "aktarma" olgusu "benzerlik" ilişkisine dayanır. Aristoteles "insan" yaşamını analojik bir ilişki içerisinde "gün" eğretilmesi ile açıklar. "Gün" ün "sabah" ve "akşam" vakitlerini insanın "gençlik" ve "yaşlılığı" anlamında aktarır. Bu kuramdaki benzerlik ilişkisine göre ortaya yeni bir bilgi ve anlam çıkmaz.

Aristoteles'den sonra "Benzetme Kuramı"nın temsilcileri arasında sayılan Quintilian da eğretilme tarifini Aristoteles gibi yapar. Aristoteles'den farklı olarak eğretilme sürecini dört aktarma yönüne doğru ontolojik kriterlere uygun şekilde sınıflandırır (Jäkel, 2003:87): "1- Canlıdan canlıya aktarma ("Cato Scipio'ya dişlerini gösterdi" gibi) 2- Cansızdan cansıza aktarma ("Donanmanın dizginleri" gibi) 3-Cansızdan canlıya aktarma ("Tepenin başı" gibi) 4-Canlıdan cansıza aktarma ("Düşman" yerine "kılıç" denilmesi gibi)." Quintilian eğretilmeli ifadedeki her iki alanı "asıl sözcük" (Alm. eigentliches Wort) ve "değişmece sözcük" (Alm. uneigentliches Wort) olarak sınıflandırır ve eğretilmeyi sözcüğün normal anlamından daha estetik bir anlamla dönüştürülmesi olarak tanımlar. Antik dönemden itibaren iki alan arasında gerçekleşen bu eğretilme anlayışı yirminci yüzyılın ikinci yarısına kadar önemini sürdürmüştür.

Quintilian eğretilmeyi "mecaz" olarak adlandırır. Bu kuram içerisinde eğretilme aynı zamanda "mecaz" olarak da geçtiği için benzetme ve mecazımürsel (Alm. Metonymie und Synekdoche) gibi bütün anlam aktarmaları da eğretilme sayılmıştır.

2.1.2. Etkileşim Kuramı

I.A Richards ve Max Black'ın temsilcisi oldukları "Etkileşim Kuramı" Dr. Samuel Johnson'un iki düşüncenin birbiriyle etkileşimi sonucu bir eğretilmeli ifadenin ortaya çıktığı görüşüne dayanır (Rolf, 2005: 35). "Etkileşim Kuramı" antik eğretilme kuramlarından farklı bir anlayışa yönelen ilk kuramıdır (Koch, 2013: 25). "Değiştirim Kuramı"ndaki "değişmece sözcük" yerine bu kuramda "karşılıklı

etkileşim" yoluyla bir eğretilenme gerçekleşir. Black, "Etkileşim Kuramı"nda iki alan yerine çok anlamlı tek bir eğretilenmeli ifade kullanır (akt. Schmitz-Emans, 2010: 24). Richard'ın da görüşlerinden beslenerek yola çıkan Black "Değiştirim Kuramına" karşılık birden fazla düşüncenin etkileşime girerek yeni bir anlamın üretildiği "Etkileşim Kuramı"nı savunur. Max Black "Etkileşim Kuramı"nı geliştirerek düşüncenin de eğretilenmeli olduğunu ifade eder. Bu yüzden de bu kuramın "Bilişsel/Kavramsal Eğretilenme Kuramı" üzerinde çok büyük bir etkisi olmuştur.

Günümüz modern yaklaşımına göre eğretilenme sadece bir söz sanatı değil düşünce ve dil arasındaki bir olgu olarak görülmektedir. "Etkileşim kuramı"nda bilişsel bir süreç olarak ortaya çıkan eğretilenme ile bir kavram başka bir kavram üzerinden bir çağrışım yöntemiyle anlatılır. Bunu Black (1962: 68) "insan bir kurttur" eğretilenmeli ifadesiyle ortaya koyar. Eğretilenme bu kuramda âdeta bir filtreleme işlevi görür. Burada "kurd"un sadece bazı özellikleri insana atfedilir. Bu kuramda eğretilenmeli ifade belirli bir amaç ve niyete yönelik bir işlevsellik kazanır. Black'ın ana hatlarını açıkladığı bu kuramda eğretilenmeli ifade "birincil" ve "ikincil" ögeden oluşur.

Black eğretilenmeli ifadedeki alanları üç farklı kavramla açıklamıştır (Black, 1996: 58,392,393). Bunların birincisi "odak" (Alm. Fokus) ve "çerçeve" (Alm. Rahmen)); ikincisi "ana ve ikincil öge" (Alm. Haupt und untergeordneter Gegenstand); üçüncüsü ise "birincil ve ikincil öge" (Alm. Primär - Sekundärgegenstand) olarak açıklar. Buna karşılık Richards (1996: 43) eğretilenmeli ifadedeki alanları "eğretilenmeli ifade" (Alm. Vehikel) ve "konu" (Alm. Tenor) olarak açıklar.

2.1.3. Kavramsal Eğretilenme

Bilişsel dilbilim çerçevesinde ve etkileşim kuramının da etkisiyle ortaya çıkan eğretilenme kuramıdır. Lakoff ve Johnson'un 1980 yılında günlük yaşantımızın da ayrılmaz bir unsuru olarak ortaya attıkları "Kavramsal Eğretilenme Kuramı" günümüze kadar gelen eğretilenme anlayışının değişmesine neden olmuştur. Eğretilenme daha çok edebiyatla sınırlı olmuş, sözcüklerin özelliği ve poetik bir süs olarak ortaya çıkmıştı. Oysa ki Lakoff ve Johnson eğretilenmenin sadece edebî alanla sınırlı olmadığını; dil kadar düşünce ve insan zihninin faaliyetinin temelini oluşturan bir yapı olduğunu da bu kuram ile göstermişlerdir.

Bu kuram temelde iki kavram alanından oluşan bir yapıdır. Bir kavramın diğer bir kavram vasıtasıyla anlaşılması olarak tanımlanır. Bu kavram alanlarından birisi "kaynak alan" (Alm. Herkunftsbereich) diğeri ise "hedef alan" (Alm. Zielbereich) olarak adlandırılır. (akt. Stöckl, 2004: 206).

Kaynak kavram alanında "somut", "hedef" kavram alanında ise soyut bir kavram bulunur. "Soyut" kavramları "somut" tecrübe ve deneyimler yoluyla algılanır. Daha çok deneyim ve tecrübeler üzerine temellenen sistematik yapıdaki "bir kavram alanının diğeri bir kavram alanına göre yorumlanması ya da aktarımı" (İng. Mapping) olarak anlaşılır (a.g.e.: 206).

Kaynak kavram alanı hedef kaynak alanında yorumlanır. Burada nesnel bir benzetme ve etkileşim yoktur, bunun yerine kavramsal bir benzerlik bulunur. Kavramsal benzerlik insan zihni ve düşüncesinde mevcut olan ortak alanlar üzerine temellenmiştir. Eğer ortak alanlar bilinmezse bu sistematik bağlantı kurulamaz.

Lakoff ve Johnson (akt. Stöckl, 2004: 205) kavramsal eğretilenmeler ile dilsel eğretilenmeleri birbirinden ayırır. Kavramsal eğretilenmeler soyut fikirler ve düşünceler, dilsel eğretilenmeler ise soyut fikirleri gerçekleştiren dildeki somut ifadelerdir. Eğretilenmenin bu türü çeşitli zihinsel kavramlar arasındaki ilişkiyi betimler.

"Zaman akıp gidiyor" gibi dilsel bir eğretilmenin altında "vakit nakittir" ifadesi çeşitli tecrübe ve deneyimler sonucu insan zihninde biçimlenmiş bir kavramsal eğretilme olarak vardır. Aynı şekilde "ekmeğimi zor kazanıyorum" dilsel eğretilmesinin altında "umut fakirin ekmeğidir" kavramsal eğretilmesinin olduğu söylenebilir. Bu kuram eğretilmeyi "dil bağlamı" ile sınırlı olmaktan çıkarıp "insan düşüncesinin ana mekanizması" haline getirmiştir.

Eğretilme günlük yaşantımızın her anında ve her yerde sıkça kullandığımız bir olgudur. Yaygın olarak hem düşündüğümüz hem de davranışta bulunduğumuz günlük dil sistemimiz doğası gereği eğretilmeli bir yapıdır (Lakoff ve Johnson, 2008:11).

Kavramsal eğretilme kuramı bilişsel özelliği ile günümüzde eğretilme araştırmalarında baskın olan bir görüş haline gelmiştir. Bu kurama göre kavramsal eğretilmeler insan zihninde uzun süre kalıcıdır. Kavramsal eğretilme ile sadece bilişsel olarak ifade ettiğimiz olgular anlaşılmalı, tam aksine bilişsel dünyanın içerisinde o dili konuşan kimsenin kendine özgü dünya bilgisi, yaşam tecrübeleri, yaşantısı da önemlidir. Kavramsal eğretilmeler her ne kadar evrensel bir kullanıma sahip olsalar da bir ölçüde kültürel şartlara bağlıdırlar.

Lakoff ve Johnson kavramsal eğretilme dilinin her kültürde farklı bir özellikte olabileceğini ve bu nedenle de eğretilme dilinin o kültürün fiziksel, kültürel ve sosyal tecrübelerine göre üretildiğini düşünür; temel olarak gördüğü diğer eğretilmeleri de "yönelim" ve "varlıksal eğretilme" olarak açıklar.

2.1.4. Yönelim Eğretilmesi

Lakoff ve Johnson yaptıkları çalışmada bir kavramın eğretilmeli olarak diğerine göre bir yapıya kavuştuğunu ifade etmektedirler. Buna karşın eğretilmeli kavramların diğer bir diğer türü ise bütün kavramlar sistemini diğer bir kavramlar sistemine göre düzenler (Lakoff ve Johnson, 2008:22). Bunlar da yönelim eğretilmeleri olarak adlandırılır. Yönelim eğretilmeleri aşağı/yukarı, iç/dış, ön/arka, derin/sığ, beri/öte gibi mekânsal algılar ile ilgili kavramların birbiriyle ilişkili olduğu; genellikle de uzay ve mekân istikameti ile ilgili olan eğretilmelerdir. Soyut düşünceleri kavramlaştırırken yaşantımızdaki fiziksel tecrübe ve deneyimlerimizi zihnimizle algılarız. "Ateşim düştü" gibi bir ifade yönelim eğretilmesine bir örnektir. Aşağı/yukarı gibi mekân istikamet ile ilgili deneyime bağlı olarak bunu ifade ederiz. Fiziki dünyadan yola çıkarak iyi/kötü, az/çok, sevinçli/kederli gibi ifadeler de yönelim eğretilmeleri ile bir yapıya kavuşturulur. Örneğin sevinçli ya da mutlu olmak ile ilgili olarak "havalara uçtum" şeklindeki bir ifadeye karşılık "üzüntüden, kederden başım öne eğildi" şeklinde bir ifade söylenebilir. Burada "yukarı" mutluluğu, "aşağı" ise üzüntüyü temsil etmektedir.

2.1.5. Varlıksal Eğretilme

Fiziksel yapıda olmayan bir varlığın fiziksel bir varlık olarak kurgulandığı eğretilmelerdir. Tecrübelerimize ve kavrayışımıza bağlı olarak bir kavram fiziksel ve nesnel bir kavrama göre yapılandırılır. Burada bir kavram bir nicelik ya da bir boyut belirtilerek açıklanır. Örneğin "enflasyon çok arttı", "modern yaşama ayak uyduramıyorum", "çok ağır bir sorumluluk aldım" ya da "rezillik diz boyu" gibi bir bağdaştırma ile soyut bir düşünce fiziksel ve ölçülebilir somut bir tarzda ifade edilir.

3. DERS KİTAPLARINDA EĞRETİLEME KULLANIMI VE İŞLEVİ

Her ne kadar eğretilme hakkında geçtiğimiz son yüzyıl içerisinde birçok kuram ileri sürülmüş olsa da "yabancı dil öğretiminde eğretilme kullanımı" ile ilgili çalışmalar son derece azdır. Bunun da en büyük sebepleri eğretilmenin karmaşık bir yapıya sahip olması, yabancı dil dersine önemli bir katkısının olmayacağından düşünülmesi ve dil öğretiminde gerekli olan tam bir tanımının yapılamamasından kaynaklanmaktadır. Bir Alman eğitimci olarak Gerd Katthage (2004: 240) dil eğitiminde eğretilmeyi "eğretilme öğretimi eğretilmenin ne olduğunu bilmek zorundadır" diyerek açıklar. Bu da ister istemez yabancı dil derslerinde eğretilmenin anlaşılması ve öğretilmesi çalışmasında ilk baştaki en önemli sorunlardan birisi olmaktadır.

Mevcut eğretilme kuramları arasında en baskın olanların anlaşılması ile ilk başta eğretilmenin tanımı ve açıklanması yeni bir tanım yapılmaya kadar yabancı dil öğretiminde önemli bir fayda sağlayacaktır. Bu bakımdan dil öğretiminde eğretilmelere birinci olarak "Değişim / Benzetme Kuramı" ve buna yakın olan eğretilme kuramları; ikinci olarak da "Etkileşim Kuramı" ve buna yakın olan eğretilme kuramları açısından yaklaşılmalıdır. Günümüzde son derece önemli ve çığır açıcı olarak görülen "Kavramsal Eğretilme Kuramı"nın bilişsel özelliğinden dolayı "Etkileşim Kuramı" çerçevesinde düşünmeliyiz.

Eğretilme konusundaki araştırmalar daha çok şiirlerde, edebî metinlerde, atasözleri ve deyimlerdeki eğretilmeli ifadelerin araştırılması üzerine yoğunlaşmıştır. Yabancı dil derslerinde dil öğretimine katkı sağlayacak etraflı bir eğretilme kuramı henüz ortaya konulmamıştır. Son yıllarda bazı dergi ve makalelerde bu konu ile ilgili çalışmalar devam etmektedir (bkz. Koch, 2013: 12-15) Eğretilme ile uğraşan çeşitli bilimsel disiplinlerin, eğretilme hakkında çok sayıda birbirleriyle uyumsuz ve karmaşık yapıdaki eğretilme kuramları çalışmaları dilbilimi gibi merkezi bir disiplin içerisinde yabancı dil öğretimi ile ilgili olarak açık ve anlaşılır bir eğretilme tanımının yapılmasını zor kılmaktadır (Koch, 2013: 16). Bu yüzden yabancı dil dersleri ile ilgili olarak eğretilmenin tanımı üzerinde kapsamlı bir çalışma yapılmalıdır. Eğretilme tanımı yapılırken eğretilmeli ifadenin "kavramsal" ya da "dilsel" bir eğretilme olduğu da dikkate alınmalıdır.

Her bir eğretilme kuramının aslında temel görevi eğretilmeli bir ifadeyi açıklamaktır. Burada asıl soru eğretilmeli ifadenin nasıl oluşturulduğu, hangi bilgiyle eğretilmeli ifadenin anlaşılacağı, bağlam ya da sözcük bilgisinden mi hareket edileceği, ya da eğretilmeli ifadeyi açıklamada özel bir bilginin gerekip gerekmeyeceği şeklinde olmalıdır.

Yabancı dil derslerinde eğretilmenin tanımı gibi eğretilmeli ifadelerde alanlardan hangilerinin kullanılacağı da tartışma konusudur. Aristoteles eğretilmeli ifadedeki alanları "alışılmış" (Alm. übliches) ve "yabancı sözcük" (Alm. fremdes Wort) şeklinde açıklamıştır. Eğretilmedeki bu iki kısımlı yapı daha önce açıkladığımız "değişim" ve "etkileşim" kuramları dışındaki diğer modern birçok kuramda da farklı kavramlarla açıklanır. Bu da yabancı dil öğreniminde eğretilmenin öğrenilmesi ve açıklanmasında teknik olarak hangi eğretilme alanlarının ve ortak noktalarının kullanılacağı sorusunu gündeme getirmektedir. Yabancı dil derslerinde eğretilme öğretiminde eğretilmedeki alanlar ve bunların ortak noktaları eğretilmenin anlaşılmasında önemli bir önceliğe sahiptir.

"Etkileşim Kuramı" ve buna yakın eğretilme kuramlarındaki eğretilme alanları "kavramsal" ve "bilişsel" özelliklerinden dolayı daha farklı olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğretilmeli ifadelerdeki alanlara birkaç örnek vermek gerekirse; Black (akt. Schmitz-Emans, 2010: 26) bütün tümce üzerinde incelediği eğretilmeli ifadedeki eğretilme alanlarını "Focus" ve "Rahmen" olarak açıklar. Tümce içerisindeki eğretilmeli ifadeyle karşılıklı etkileşim yoluyla yeni bir anlam üretilir: "Der Vorsitzende pflügte durch Diskussion" Burada bir başkanın toplantıdaki davranışı konu edilir. (Başkan konuyu müzakere yoluyla düzeltti).

"Rahmen" (çerçeve) altında cümledeki eğretilmeli olarak belirtilen tüm düşünce anlaşılır. "Focus" (odak) ise cümleyi eğretilmeli yapan etmendur. Odak "çift sürmek" (Alm. pflügen).

Weinrich (1976: 284) tarafından geliştirilen "İmge Alan Kuramı"ndaki alanlar ise "imge alan" (Alm. Bildempfänger) ve "imge veren" (Alm. Bildspender) olarak adlandırılır. Bu kuram da "kavramsal" ve "bilişsel" kuramlara yakın özelliktedir. Bu kuramdaki alanlar da gerçek bir ilişki içinde bulunmazlar. Buradaki "imge" sözle ifade edilebilen bir kavrama işaret ettiği gibi sözle ifade edilmeyen; zihinde canlandırma ya da hayal gücü tarzındaki bir duruma da işaret edebilir. Bu durumda fiziksel bir resim de eğretilme olarak bizzat görselleştirilebilir. Bu, bir görsel fotoğraf, nesne, çizim, tablo, sunum ya da bir tasvir olabilir. Kohl (2007: 11) bu durumu "resimler de eğretilme ile ilişkili olarak hayal gücünün görsel olarak canlandırılmasında önemli bir rol oynar" şeklinde açıklar. Özellikle Almanca dil eğitimi ile ilgili kitaplarda karşımıza çıkan birçok resim, çizim ve tasvirlerde eğretilme yoluna başvurulduğu görülmektedir. Eğretilme, çok oylumlu anlamsal bir yapıya sahip olduğu için çeşitli düşünce ve fikirlerin görselleştirilerek bu tür resim, çizim ve tasvir gibi somut yapılara dönüştürüldüğünü birçok ders kitabında görebiliriz.

Yukarıda verdiğimiz örnekler bile her bir eğretilme kuramında eğretilmenin işlevinin açıklanmasında birbirinden farklı ve değişik eğretilme alanlarının kullanıldığını göstermektedir. Günümüzde eğretilmeli ifadelerde daha çok "Kavramsal Eğretilme Kuramı" ile ilgili alanlar kullanılmaktadır. Fakat bu kuramda da eğretilmeli ifadelerdeki ortak "kaynak" ve "hedef" alanlar da bir yere kadar sınırlıdır. (bkz. Kövecses, 2002: 15-25)

Katthage (2004: 123) yaptığı çalışmada yabancı dil dersleri için bir eğretilme tarifi geliştirir: "Eğretilmeli ifade de iki farklı anlam alanıyla karşılaşılır. Eğretilme ile bir şey başka bir şey olarak görülür. Eğretilme dilsel bir imgeyi yeni bir anlamla şekillendirir." Katthage'nin yaptığı bu tanım değişik kuramlara göre "karşılaşma", "eğretilmenin yönü ve benzerlik ilişkisi" ve "eğretilmenin yeni bir anlamı" gibi tanımlamalarından dolayı eleştirilir (bkz. Koch, 2013: 30, 31).

Eğretilme; söz sanatları ve diğer mecaz ifadeler arasında dilde çok geniş bir kullanıma sahip olduğu için çeşitli eğretilme türleri adı altında açıklanır. Eğretilme türleri arasındaki farklılığı belirlemede uzlaşsımsallık derecesi önemli bir kriterdir (Kohl, 2007: 20). Eğretilmeleri aralarındaki uzlaşsımsallık derecesine göre genel olarak alışılmış (Alm. üblich), alışılmamış bağdaştırmalar (Alm. kühne Metapher), mutlak (Alm. absolut), üretken, ölü (Alm. tote), sönük (Alm. verblasst), basit (Alm. trivial), kalıplaşmış (Alm. formelhaft), kişileştirme tarzı (Alm. personifiziert), sözlüksel (Alm. lexikalisiert), canlı (Alm. lebendig), üretken (Alm. kreativ) ve yenilikçi (Alm. innovativ) eğretilmeler şeklinde ayrabiliriz. Lakoff ve Johnson (2008: 69) uygulama bakımından bunlar arasında "ölü" olarak adlandırılan eğretilmeleri kabul etmez ve bunların "canlı" eğretilmeler olduğu görüşündedir. Çok daha fazla eğretilme türü vardır. Sonuçta hepsi de eğretilmedir.

Kohl (2007: 56) günümüzde güncel yaşam ile ilgili çok sık kullanılan "üretken" (Alm. kreativ) ve "canlı" (Alm. lebendig) eğretilmeleri "yenilikçi" (Alm. innovativ) eğretilmeler olarak sınıflandırır ve her üçünü de bir ana dili konuşanın daha önceden açık ve üretken tarzda karşılaştığı yeni tür eğretilmeler olarak bir üst kategorik başlık altında ele alır. Bu eğretilmeler "kavramsal" ve "bilişsel" özelliklerinden dolayı öne çıkmaktadır. Genelde "yenilikçi" eğretilmeler belirli bir gaye ve hedefe yönelik üretilir. "Yenilikçi" eğretilmeler alışkın olmadığımız ve çarpıcı özellikteki bir yapıya sahiptir. "Üretken" eğretilmeler ise daha çok yeni ve yadırgatıcı bir tür olarak "kavramsal" ve "alışılmamış bağdaştırmalara" benzer özelliktedir. Eğretilme alanları arasındaki gerilim yüksektir ve bazen zor anlaşılır. Yazarların belirli bir amaca yönelik ürettiği (İng. Ad-hoc) eğretilmelerini de

bunlara dahil edebiliriz. Bu tür eğretilenmeleri anlamak özel bir dil yetisini gerektirmektedir.

Bunların dışında "mutlak eğretilenmeler" (Alm. absolute Metapher) vardır ki alanlar arasındaki ilişkinin çok zor anlaşıldığı eğretilenmedir. Anlaşılması çok zor olan bu tür eğretilenmelerin dil öğretiminde büyük bir zorluk çıkaracağı da bir gerçektir. Özellikle başlangıç seviyesindeki dil öğretiminde daha anlaşılır olması sebebiyle "yenilikçi" eğretilenmeler dışındaki kültürel amaçlı biçimlendirilmiş; günlük dilde kullanılan "alışılmış", "ölü" ve "sönük" gibi artık sözlüklere geçmiş "sözlüksel" eğretilenmelerin kullanılması daha yerinde olacaktır. "Sözlüksel" eğretilenmeler adından da anlaşılacağı gibi lügatlara ve sözlüklere kaydedilmiş olan sözcüklerdir.

Bunların dışında daha çok günlük dilde kullandığımız "basit" eğretilenmeler vardır. Black (1996: 76) bu tür eğretilenmeleri "yenilikçi" eğretilenmelerden ayırarak "etkileşim" kuramı çerçevesinde değil de "değiştirim" ya da "benzetme" kuramı çerçevesinde açıklanmasının mümkün olacağı düşüncesindedir.

Bu durumda yukarıda belirtilen "sözlüksel" ve buna benzer diğer kolay anlaşılabilir eğretilenmeler ile "yenilikçi" olarak ifade edilen ve buna benzer anlaşılması zor olan diğer eğretilenmeleri birbirinden ayırabiliriz.

Özellikle yabancı bir dili ilk baştan öğrenmeye çalışanların ders kitaplarındaki eğretilenmeli ifadeleri kavraması ve anlaması büyük bir zorluk olarak görülebilir. Bu yüzden bilişsel özellikteki "yenilikçi" eğretilenmeler yerine daha çok sözlüklerde açıklamalı bir şekilde yer alan "basit", "alışılmış", "ölü", "kişileştirme" ya da "sözlüksel" eğretilenmelerin ders kitaplarında ve iletişimde kullanılması daha yararlı ve faydalı olacaktır. "Üretken", "yenilikçi", "alegorik" ve "alışılmamış bağdaştırmalar" türündeki bilişsel ve kavramsal özellikteki eğretilenmeler yabancı dil öğrenenlere büyük zorluklar getirecektir. Toklu (2003b: 20) alışılmamış bağdaştırmaların en önemli özelliklerinden birini de "gündelik dilden sapmaları" olarak açıklar. Bu yüzden alışılmamış bağdaştırmalar gibi imgesel özellikteki eğretilenmelerin anadili konuşanların bile kolay bir şekilde anlayamayacağı gayet açıktır.

Dilde eğretilenmenin rolü nedir? Dil öğretiminde hangi eğretilenmeler kullanılmalıdır? Bu gibi sorulara Strietz ve Kopchuk da "yabancı dil öğretiminde eğretilenmeler" başlıklı makalesinde cevap ararlar. Strietz ve Kopchuk (2020: 82) bu soruları "şiiresel mi, bilim dili ile ilgili ya da günlük konuşma dilindeki eğretilenmeleri mi kastediyoruz?" diyerek cevap bulmaya çalışırlar. Lakoff ve Johnson'un 1980 yılında yayımlanmış oldukları "Metaphors we live by" kitabından yola çıkarak "bir dildeki eğretilenmeler, özellikle adı geçen günlük dildeki eğretilenmelerin bir dilin kullanıcılarının kültürüne ve düşüncesine önemli bir nüfusunun olduğunu biliyoruz" şeklindeki görüşlerini de aktarırlar. Buna ek olarak "dilsel eğretilenme yoluyla bir dereceye kadar şekillenmiş olan dil ve sözlü ifadelerin, bir dilin günlük yaşamda kullanılan eğretilenmelerinin gösterilmesiyle de bilinçaltını harekete geçirileceğini" belirtirler. (akt. Strietz ve Kopchuk, 2020:82). Dil öğretiminde eğretilenme kullanımı ile ilgili görüşlerini de "gerçekten kim bir dili öğrenmek istiyorsa o dilin eğretilenmelerini de bilmelidir" şeklinde ifade ederek eğretilenme dilini anlama ve öğrenme yetisine sahip olmanın da önemini belirtirler (a.g.e.: 82).

Yabancı bir dili öğrenenler için elbette en önemli faktörlerden biri de ders kitaplarındaki ya da iletişimde kullanılan eğretilenmeleri anlama ve kavrama yetisine sahip olmalarıdır. Yabancı bir dil öğreniminde ve iletişimde çeşitli konular arasında çok sayıda eğretilenme kullanımı yoluyla eğretilenme yetisi geliştirilebilir. Bir dildeki eğretilenmeli kavramlar genelde kültürel olarak şekillendiği için o dili öğrenenlerin de sözlüklerdeki sözcüklerin anlamlarını kavramak için yeterli bilgi ve yetiye sahip olmaları gerekmektedir.

Bir yabancı dili öğrenenlerin hedef dilde öğrendiği birçok "sözlüksel" eğretilme zor ve anlaşılması kolay olmayabilir. Koch (2010: 38) yabancı dili öğrenenlerin iyi bir şekilde hâkim olduğu kendi ana dillerindeki ve diğer bir dildeki tanımadığı bütün "sözlüksel" eğretilmelerin bu durumda yeniden "yenilikçi" türü bir eğretilme olacağını belirtir. Bu durumda yabancı bir dili öğrenenler için diğer bir dildeki bilmedikleri "sözlüksel" eğretilmeler bile "yenilikçi" eğretilmeler olarak kalacaktır. Bu durumda yabancı dil öğrenenlerin yabancı dildeki çok sayıda da olsa günlük dilde kullanılan tanımadığı "sözlüksel" eğretilmeleri "yenilikçi" eğretilmeler gibi öğrenmesi gerekecektir.

"Sözlüksel" eğretilmeler dil yetisi ile hem yabancı dili öğrenenlerin hem de öğretenlerin anlayabileceği yapıdadır. "Sözlüksel" eğretilmelerin dil öğretiminde karşılaşılabilecek önemli bir sorun da normal bir sözlükte bulunan sözcüklerin gündelik dil kullanımında karşımıza tek ya da çok anlamlı şekilde çıkması olacaktır. Strietz ve Kopchuk (2020: 86) böyle bir duruma şöyle bir örnek verirler: " Ein Schrei zerriß die Stille" (Bir çığlık sessizliği yırttı). Burada "zerreißen" (yırtmak) eğretilmeli ifadesinin anlamı sadece fiilin sözcük anlamından ortaya çıkmaz. Bu tür durumlarda dil bilgisinin yanı sıra dünya bilgisi, kültürel bilgi, eylem bilgisi ve algılama bilgisinin de eğretilmeli ifadenin anlaşılmasında payı vardır."

Atasözleri ve deyimler de hemen her dilde az sayıdaki sözcüklerden oluşan; sözcüklerin yan anlamları ve somutlaştırma yoluyla ortaya çıkan; çoğunlukla da eğretilme yoluyla üretilen söz kalıplarıdır. Atasözleri ve deyimler genelde kültürel olarak biçimlendikleri için yabancı dil öğretiminde yabancı dili öğrenenler için anlaşılması zor olan ifadelerdir. Atasözleri ve deyimlerdeki sözcükler diğer cümle ve cümle yapılarındaki sözcüklerle aynı anlama sahip değildir. Bir yabancı dil dersinde atasözleri ve deyimler öğretilirken sözcüklerin eğretilmeli anlamlarının açıklanması gerekecektir.

Eğretilme dil öğreniminde kültürler arası bir iletişimi de sağlayabilir. Günlük dil kullanımındaki basit ve anlaşılır kültürel bilgilerin bir yabancı dili öğrenenlere eğretilmeler yoluyla aktarılması gerçekleşebilir. Bu konuda günlük yaşantı ve kültür ile ilgili bilgiler ders kitaplarında açıklanarak yabancı dil öğrenimine katkı sağlayabilir. Eğretilme bu şekilde yabancı dil derslerinde kültürler arası bilginin taşınmasında iletişimsel bir işlevi de gerçekleştirmiş olur. Elbette yabancı bir dili öğrenenlerin de kendi kültürlerindeki basit ve anlaşılır olan eğretilmeleri bilmesi gerekir.

Son yıllarda yabancı dil öğretimi ile ilgili yayımlanan kitaplarda kavramsal eğretilmelerin oldukça sık kullanıldığı göze çarpmaktadır. Kavramsal eğretilmelerin elbette yabancı dil öğretimine katkıları oldukça büyüktür. Bilişsel potansiyel, yeni sözcüklerin üretilmesinde ve anlamlarının açıklanmasında son derece önemli bir işleve sahip olabilir. Belirli düşünce ve tasarımların tekrar belirlenmesi yoluyla insan vücudunun kısımları, renk imgeleri, doğa ve doğa olayları ile ilgili öğelerin de kullanımıyla çeşitli benzerlikler ve somutlaştırmalar gerçekleştirilebilir. Bu şekilde dilde yeni sözcüklerin de üretilmesi mümkün olur. Roche ve Roussy'ye (2006: 35) göre buradaki en büyük sorun bilişsel eğretilmelerin gösterdiği zorluktur: "kültürler arası iletişimin ana sorunu dünyayı algılamadaki farklı düşüncelerde bulunur." Aynı şekilde yabancı dil derslerinde kavramsal eğretilmeler ile ilgili çeşitli örnekler verilerek dil öğrenenlerin buna benzer kavramlarla yeni eğretilmeli ifadeler oluşturmaları da teşvik edilebilir. Örneğin: "Yaşam bir yolculuktur" gibi bir kavramsal eğretilme örneğinden yola çıkılarak "Yaşam bir gemidir", "Yaşam bir yoldur", "Yaşam bir dönme dolaptır" ya da "Yaşam bir çarktır" gibi farklı aktarmalar yoluyla eğretilmeler üretilebilir. Buna benzer günlük dilde kullanılan sistematik yapılar örneklerle açıklanabilir.

Ülkelerin kültürlerine özgü kavramların eğretilme yoluyla yabancı bir dili öğrenenlere aktarılması da büyük bir zorluk olarak görülebilir. Renk imgeleri gibi dil kitaplarındaki eğretilmeler de her kültürde değişik anlamlar yüklediği için farklı anlamlarda kullanılmaktadır. Bu tür sembolik imgelerin de ders kitaplarında veya yabancı dil derslerinde açıklanması gerekir.

Eğretilmeler tüm yaşantı ve kültürel gerçeklikleri de kapsadığı için betimlemeler yoluyla insan zihninde üretken ve bilişsel bir sürecin de başlamasını sağlar. Eğretilme içeren ifadeler ile daha az sözcükle daha fazla etki ve vurgu ortaya konulabilir. Eğretilmeler; olayları, olguları, düşünceleri, arzuları daha doğrusu karmaşık soyut fikirleri ve açıklaması zor düşünce ve duyguları yaşamın tecrübelerinden de faydalanarak somut ve anlaşılır bir şekilde anlamamıza yardımcı olur. Eğretilme dil kullanımındaki bir sapma olayıdır ve aynı zamanda bu durum dile çekici bir özellik de katmaktadır. "Bir yerden başka bir yere taşımak" anlamına da gelen eğretilme bilinen ve bilinmeyen, tanıdık ve yeni olan arasında bir bağ kurar. Dilin eğretilme ile dolu olan bu yapısı ile konuşmacıların algısı da betimlenmektedir.

4.1. "Sage Und Schreibe" Adlı Almanca Ders Kitabı

"Sage und Schreibe" (Fandrych ve Tallowitz, 2003) adlı Almanca ders kitabı, gündelik yaşamla ilgili görsel içerikli metinlerin bulunduğu 99 farklı konu başlığı altında tasarlanmıştır. Ders kitabının "önsöz" bölümünde kitabın yaklaşık 2400 temel sözcük içerdiği belirtilir. Kitap revize edilerek 2015 yılında yeniden basılmıştır. Ders kitabı, Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı A1-B1 düzeyindedir ve alıştırmaların çözümleriyle de birlikte 264 sayfadan oluşmaktadır. "Sage und Schreibe" başlangıç ve orta seviye arasında; kendi kendine dil öğrenmeyi hedefleyenlerin yanı sıra Almanca dil derslerinde ve kurslarda kullanılmak üzere tasarlanmış bir kitaptır. Kitap sadece gramer öğretimine değil aynı zamanda güncel yaşam ile ilgili birçok bilginin yanı sıra kültürel beceri kazanımını sağlamayı da hedeflemektedir.

4.2. "Sage und Schreibe" Adlı Ders Kitabı İçerisindeki Eğretilmeler

1- "Ein niedriges und hohes Prestige" (Fandrych ve Tallowitz, 2003:15). ("Yüksek" ve "düşük" itibarlı iş). Meslekler konusu işlenmiştir. Burada öğrencilerden kendi ülkelerindeki mesleklerden hangilerinin itibarının yüksek ve hangilerinin de itibarının düşük olduğunu bir liste halinde yazması istenmektedir. Bir yönelim eğretilmesidir. Genel olarak kültürler arası alışılmış uygulamalarını birçok yerde görebiliriz.

2- "Mein Traumland" (Hayalimdeki ülke) ve "Mein Traumort" (a.g.e.:17) (hayalimdeki yer) eğretilmeleri ile insanın gelecekle ilgili umut ve beklentileri ifade edilir. Bileşik sözcük tarzında bir bağdaştırma. Umut ve beklenti dolu bir tasarımdır. Burada da yine öğrencilerden "Was ist dein/Ihr Traumland, Traumort?" (Hayalinizdeki ülke/yer neresidir?) şeklinde sorular sorularak cevap istenmektedir. "Hayal" sözcüğü "sözlüksel" bir eğretilmedir. Çok fazla benzerlikler kurarak dil öğrenenlerin eğretilme yetisi de geliştirilebilir.

3- "Er hat wenig Zeit für die Familie" (a.g.e.: 20). (Aile için az bir zamana sahip) "Az/çok" gibi bir ölçü ile zaman kavramı nicel anlamda tarif edilmektedir. Varlıksal bir eğretilmedir.

4- "Wir verbringen die Freizeit zusammen" (a.g.e.: 24). (Boş zamanımızı birlikte geçiririz) "Boş zaman" ifadesi varlıksal bir eğretilmedir. Zaman kavramı fiziksel bir varlık, ya da madde olarak gösterilmektedir.

5- "wenig eifersüchtig" (a.g.e.:25). (Biraz kıskanç). "Az/çok" gibi bir ölçü ile kıskançlık nicel anlamda tarif edilmektedir Varlıksal bir eğretilemedir.

6- "Ist Ihr Konto in den schwarzen oder in den roten Zahlen?" (a.g.e.: 28). (Banka hesabınız artıda mı "Schwarz: im Plus" yoksa eksi mi? "Rot: im Minus". Kitapta "artı" ve "eksi" sözcükleri renklerin yanında belirtilmiştir. Burada kültürel bir farklılık ortaya çıkar. Örneğin: Türkiye'de borcunu ödemeyenler için "kara liste" ifadesi kullanılır. Sembolik olarak renk imgeleri kullanılmıştır. Her kültürdeki çağrıştırdığı anlam farklı olabilir. Renk imgelerinin kullanımı kültürden kültüre değişebilir. İmgesel anlamda dil öğrenenlere zorluk getirebilir. Bu tür renk imgelerinin sembolik anlamının yabancı dil derslerinde ve kitaplarda açıklanması gerekmektedir.

7- "Tiefkühlkost" (a.g.e.: 34). (Dondurulmuş gıda maddesi). Bileşik sözcüğün içerisindeki "derin" sözcüğü bir yönelim eğretilemesidir. "Derin" sözcüğü daha kuvvetli bir soğukluğun bulunduğu ortamı ifade eder.

8- "Finden Sie die Bedeutung der unterstrichenen Ausdrücke! Hier werden sie bildlich gebraucht"(a.g.e.: 43). (Altı çizili ifadelerin anlamını bulun!);

Soru: "Die Firma hat fette Gewinne." Cevap: "Gross" (Firmanın büyük bir kazancı var). "Fett" sözcüğü Almanca "yağlı, verimli" anlamında kullanılan bir sıfattır. Birçok kültürde aynı anlama gelebilir. Burada yan anlamı kullanılmıştır. Kavramsal bir eğretilemedir. Çağrıştırdığı anlam kültürden kültüre farklı olabilir.

Soru: "Die Politikerin gab eine scharfe Antwort" Cevap: "aggressive Antwort" (Bayan politikacı sert bir cevap verdi) Almanca "scharf "(Sert, ağır) sıfatı varlıksal bir eğretilemedir.

Soru: "Das Ergebnis ist aber mager!" Cevap: "schlecht". Almanca "mager" (Verimsiz, çok az) anlamında kullanılan bir sıfattır. Varlıksal bir eğretilemedir.

9- "Nach der Vorlesung hat er großen Hunger" (a.g.e.: 45). (O, dersten sonra çok açtır). Almanca "groß" sıfatı (Çok) varlıksal bir eğretilemedir.

10- "Die Toten Hosen" (a.g.e.: 47). (Her şey sıkıcı). Kitapta bunun bir Alman rock grubu olduğu belirtilir. Almancada "Tote Hose" deyimine dayanır. Tote Hose "Kimseler yok, ortalık bomboş, sıkıcı" ya da "hiçbir şey yolunda gitmiyor, işler kabak tadı verdi" anlamında kullanılan bir deyimdir (Schemann, 2011: 372). Grubun ismi aynı zamanda kişileştirme tarzı bir alışılmamış bağdaştırma değildir. Almanya'da birçok meşhur Rock müzik grubu olmasına rağmen burada alışılmamış bağdaştırma gibi çarpıcı ve aynı zamanda yadırgatıcı bir eğretileme türü ile vurgulanıyor. Alışılmamış bağdaştırmaların bir özelliği de insan zihninde uzun süre kalıcı bir etki yapabilmesidir. Burada Alman toplumundaki kültürel bir değer vurgulanmıştır. Anlaşılması için kültürel özelliklerin açıklanması gerekir. Bu tür eğretileme kullanımı dil öğrenenler için büyük bir zorluktur.

11- "Im Internet surfen" (a.g.e.: 48). (İnternette gezinmek). Kişileştirme tarzı bir eğretilemedir. Almanca "surfen" (Sörf yapmak) fiili sözcük olarak asıl anlamının dışında yan anlamda kullanılmıştır. "Sözlüksel" bir eğretilemedir.

12- "Die Luftfeuchtigkeit ist sehr hoch" (a.g.e.: 66). (Nem çok yüksek) "Çok" anlamındaki ifade varlıksal bir eğretilemedir. "Yüksek" ise yönelim eğretilemesi olarak mekânsal bir algı oluşturmaktadır.

13- "Die Temperaturen steigen auf 15 Celcius" (a.g.e.: 67). (Sıcaklıklar 15 dereceye yükseliyor). "Yükselmek" fiili bir sözcük olarak yönelim eğretilemesidir.

14- "Hochmotiviert" (a.g.e.:126). (Yüksek motivasyon). "Yüksek" sözcüğü bir yönelim eğretilemesidir. Olumlu bir durumu ifade eder.

15- "wenig Pflichten" (a.g.e.: 152). (Az yükümlülükler), "hoher Profit" (Yüksek kazanç) ve "große, hohe Flexibilität" (Büyük, yüksek esneklik) Varlıksal ve yönelim eğretilmeleri birlikte kullanılmıştır

16- "hohe Produktion" (Yüksek üretim) "großes Nachfrage" (Büyük talep), "großes Angebot" (Büyük arz), "Die Nachfrage nach Handys ist in den letzten Jahren stark gestiegen" (Son yıllarda cep telefonuna olan talep kuvvetli bir şekilde yükseldi) ve "Die Nachfrage singt" (a.g.e.: 154). (Talep azalıyor) Yönelim ve varlıksal eğretilme birlikte kullanılmıştır.

17- "Die Nachfrage ist groß" (Talep büyüktür), "die Produktion ist hoch" (Üretim yüksektir) ve "die Nachfrage singt" (Talep azalıyor) (a.g.e.: 155). Varlıksal ve yönelim eğretilmesi birlikte kullanılmıştır.

18- "sehr tiefe Preise" (Çok düşük fiyatlar), "der hohe Preis" (Yüksek fiyat), ve "der niedrige Preis" (Düşük fiyat) (a.g.e.: 156). Varlıksal ve yönelim eğretilmesi birlikte kullanılmıştır.

19- "Ich wäre etwas mutiger" (a.g.e.: 158). (Biraz cesaretli olsaydım). "Biraz" sözcüğü varlıksal bir eğretilmedir.

20- "Ich wünsche mir mehr Zeit" (a.g.e.:158). (Kendim için daha çok zaman istiyorum). "Çok" sözcüğü varlıksal bir eğretilmedir.

21- "ein bisschen mutiger" (Biraz cesur) ve "weniger schühtern" (Daha az utangaç) (a.g.e.: 159). "Birazcık ve daha az" sözcükleri varlıksal eğretilmedir.

22- "Das Problem wird noch größer" (a.g.e.: 174). (Sorun daha da büyüyor). "Büyük" sözcüğü varlıksal bir eğretilmedir.

23- "Reden ist Silber, Schweigen ist Gold" (a.g.e.: 182). (Söz gümüşse sükût altındır) Bir atasözüdür. Kavramsal bir benzerlik yoluyla gerçekleşmiş bir eğretilmedir. Burada birbirinden değer olarak farklı iki nesne üzerinden yola çıkarak bir aktarma gerçekleştirilmiştir. Kaynak alan "gümüş" ve hedef alan da "söz" şeklindedir.

24- "Umgekehrt wandern Deutsche in andere Länder aus, aber die Zuwanderung ist höher als die Auswanderung" (a.g.e.: 186). (Tam tersine Almanlar diğer ülkelere göç ediyorlar, fakat iç göç dış göçten daha yüksektir). "Yüksek" sözcüğü bir yönelim eğretilmesidir.

25- "mehr Verständnis" (a.g.e.: 186). (Daha çok anlayış). "Daha çok" sözcüğü varlıksal bir eğretilmedir.

26- "Die Beiträge sind wieder erhöht worden" (a.g.e.: 188). (Aidatlar yeniden yükseldi.) Burada "Yüksek" sözcüğü bir yönelim eğretilmesidir.

27- "Milchstraße" (a.g.e.: 206). (Samanyolu) Almanca karşılığını "galaksi sistemi", "süt caddesi" ya da "gökyüzündeki aydınlık şerit" şeklinde de çevirebiliriz. Fakat gezegenler ve uzay ile ilgili kavramlar her kültürde farklı adlarla belirtilmiş olabilir. Benzerlik ilişkisi içerisinde güçlü bir somutlaştırma yapılmıştır. "Sözlüksel" bir eğretilmedir.

28- "Er hat viel Geduld" (Fandrych, C ve Tallowitz, U,: 2015: 23). (O, çok sabırlıdır). "Çok" sözcüğü varlıksal bir eğretilmedir.

29- "Etwas auf die hohe Kante legen = Geld sparen" (a.g.e.: 38). (Para biriktirmek). Bir deyim. "Yüksek bir kenara bir şey koymak" şeklinde somutlaştırılmıştır. Aralarında ilgi ve benzerlik ilişkisi kurularak anlamlı öğelerden birini diğeri yerine kullanma sonucu bir eğretilme gerçekleştirilmiştir.

- 30- "Geld zum Fenster hinauswerfen= Geld verschwenden" (a.g.e.: 38). (Parayı israf etmek). Bir deyim. "Parayı pencereden atmak" şeklinde somutlaştırılmıştır. Aralarında ilgi ve benzerlik ilişkisi kurularak anlamlı öğelerden birini diğeri yerine kullanma sonucu bir eğretilme gerçekleştirilmiştir.
- 31- "viel Erfolg" (a.g.e.: 53). (Çok başarılar). "Çok" sözcüğü varlıksal bir eğretilmedir.
- 32- "Bei meinem kleinen Unfall letzte Woche wurde das hintere Licht beschädigt" (a.g.e.:77). (Geçen hafta benim ufak kazada arka lamba hasar gördü). "Küçük, ufak" sözcüğü varlıksal bir eğretilmedir.
- 33- "hohes Fieber" (a.g.e.93). (Yüksek ateş). "Yüksek" sözcüğü bir yönelim eğretilmesidir ve burada olumsuz anlamda kullanılmıştır.
- 34- "hohe Temperatur" (a.g.e.:95). (Yüksek ısı). "Yüksek" sözcüğü bir yönelim eğretilmesidir.
- 35- "viel Gewalt" (a.g.e.: 101). (Çok şiddet). "Çok" sözcüğü varlıksal bir eğretilmedir.
- 36- "vielen Dank" (a.g.e.:102). (Çok teşekkürler). "Çok" sözcüğü varlıksal bir eğretilmedir.
- 37- "starke Gefühle, Liebe, Wut") (a.g.e.: 104). (Güçlü duygular, büyük aşk, kuvvetli öfke). "Güçlü, kuvvetli ya da büyük" anlamındaki "stark" sözcüğü varlıksal bir eğretilmeyi gösterir.
- 38- Sie sollten in komplexeren Situationen immer den Überblick behalten, auch wenn Vieles durcheinander geht. (a.g.e.: 112). (Birçok şey karışıklık içinde gitse de daha karmaşık durumlarda kontrolü elde tutmalısınız). "Birçok" varlıksal bir eğretilmedir.
- 39- "Er hat viel Erfahrung" (a.g.e.: 117). (Onun çok tecrübesi var). "Çok" varlıksal bir eğretilmedir.
- 40- "viel Spaß"(a.g.e.:121). (Bol eğlenceler). "Bol" varlıksal bir eğretilmedir.
- 41- "hohes Gehalt" (a.g.e.: 125). (Yüksek ücret). "Yüksek" sözcüğü bir yönelim eğretilmesidir.
- 42- "viele Faktoren haben zu dieser Krise geführt" (a.g.e.126). (Birçok etmen bu krize götürdü). "Birçok" sözcüğü varlıksal bir eğretilmedir.
- 43- "Die Wirtschaft boomt" (a.g.e.: 127). (Ekonomi canlanıyor). Kişileştirme tarzı bir eğretilmedir.
- 44- "hohe Wert" (a.g.e.: 128). (Yüksek değer). "Yüksek" sözcüğü bir yönelim eğretilmesidir.
- 45- "Leider haben Sie aber viel Arbeit"(a.g.e.: 133). (Maalesef sizin çok işiniz var). "Çok" sözcüğü varlıksal bir eğretilmedir.
- 46: "viel Lärm"(a.g.e.:156). (Çok gürültü). "Çok" sözcüğü varlıksal bir eğretilmedir.
- 47- "viele Konflikte"(a.g.e.: 159). (Birçok uyuşmazlık). "Birçok" sözcüğü varlıksal bir eğretilmedir.
- 48- "Andererseits haben einige Länder sehr viel Reichtum und Wohlstand" (a.g.e.: 160). (Diğeri taraftan bazı ülkeler çok fazla zenginlik ve refaha sahiptirler). "Çok" sözcüğü varlıksal bir eğretilmedir.

49- "Zwischen Deutschland und Frankreich gibt es enge kulturelle Beziehungen" (a.g.e.:162). (Almanya ve Fransa arasında yakın kültürel ilişkiler vardır). "Yakın, sıkı, dar" sözcüğü yönelim eğretilmesidir.

50- "Zwischen den amerikanischen Staaten und den Asiatischen Staaten gibt es enge Wirtschaftbeziehung." (a.g.e.: 163). (Amerika devleti ve Asya devletleri arasında yakın ekonomik ilişki vardır) "Yakın, sıkı, dar" sözcüğü bir yönelim eğretilmesidir.

51- "Kann ich mich wenig auf mein Studium konzentrieren"(a.g.e.:167). (Eğitime biraz konsantre olabilir miyim?). "Biraz" sözcüğü varlıksal bir eğretilmedir.

52- "Ich bin der Meinung, das BAföG (finanzielle Hilfe vom Staat für Studierende) sollte erhöht werden" (a.g.e.: 167). (Devletin maddi yardımı öğrenim görenler için yükseltilmelidir). "Yükselmek" fiili sözcük olarak tümcede olumlu yönde kullanılan bir yönelim eğretilmesidir.

53- "Dein Chef nutzt dich viel zu sehr aus" (a.g.e.: 169). (Şefin seni çok fazla kullanıyor). "Çok" sözcüğü varlıksal bir eğretilmedir.

54- "Sie hat eine hohe Stimme" (a.g.e.: 170). (Onun yüksek bir sesi var). Yönelim eğretilmesi kullanılmıştır.

55- "Ich träume von der großen Liebe" (a.g.e.:176). (Büyük bir aşk hayal ediyorum). "Büyük" sözcüğü varlıksal bir eğretilmedir.

56- "Ich will einen starken Wunsch haben" (a.g.e.: 176). (Güçlü bir ideale sahip olmak istiyorum). "Güç, kuvvet" varlıksal bir eğretilmedir.

57- "Das erfordert viel Zeit" (a.g.e.: 178). (Bu çok zaman alır). "Çok" sözcüğü varlıksal bir eğretilmedir.

58- "Weil ich noch sehr viel zu tun habe" (a.g.e.: 187). (Çünkü yapacak çok işim var). "Çok" sözcüğü varlıksal bir eğretilmedir.

59- "hohe Benzinkosten" (a.g.e.: 200). (Yüksek benzin masrafları). "Yüksek" sözcüğü bir yönelim eğretilmesidir.

60- "Hast du Angst? – Das glaube ich kaum / Das glaube ich weniger" (a.g.e.: 200). (Korkuyor musun? – Pek az- Daha az). "Az" sözcüğü varlıksal bir eğretilmedir.

61- "viele Grüße"(a.g.e.205). (Çok selam). "Çok" sözcüğü varlıksal bir eğretilmedir.

Kitapta çok sayıda çizimle gerçekleştirilmiş imgesel özellikte görseller bulunur. Çeşitli durumlar, olaylar ve kişiler "görselleştirme" yoluyla eğretilme şeklinde ifade edilmektedir. Bu tür görsel eğretilmeler ile dil öğrenenlere kültürel bilgiler de aktarılmaktadır.

5. SONUÇ

Eğretilme konusunda birbirinden farklı çok sayıdaki eğretilme kuramı ile birlikte eğretilmenin dil öğretiminde kullanımı ve bu konuda yapılan araştırmalar ve tartışmalar bize eğretilmenin dil öğretiminde yararlı ve gerekli bir unsur olduğunu göstermektedir. Son yıllarda yabancı dil ders kitaplarında günlük dil kullanımı ile birlikte eğretilme kullanımının da eski ders kitaplarına göre arttığı gözlemlenmektedir.

Eğretilme dil öğretiminde karmaşık konuları açıklayan öğretici bir araç işlevine sahip olduğu kadar aynı zamanda güncel yaşamla ilgili dil öğrenenler için de kültürel bir unsur olarak görülmelidir.

"Sage und Schreibe" adlı Almanca kitapta bulunan eğretilmelerin sistemli bir çalışmayla hazırlanmadığı açıkça görülmektedir. Temel düzeydeki bu kitap genel olarak günlük dile ve kültüre ait konuların işlendiği bir kitap olup dil öğrenme açısından son derece zengin bir içeriğe sahiptir. Bu kitabın seçimindeki en önemli faktör günlük dil ile ilgili çok çeşitli konuların ve bununla ilgili görsellerin bir arada işlenmiş olmasıdır. Daha çok "sözlüksel" özellikteki eğretilmelerin görüldüğü bu kitapta eğretilme yetisine sahip yabancı dil öğrenenlerin eğretilmeli ifadeleri bulmakta pek fazla zorlanmayacakları açıkça görülmektedir. Kitapta kullanılan eğretilmeler görüldüğü gibi genelde sözlüklerde rahat bir şekilde ulaşılabilen "sözlüksel" ya da "alışılmışlık" derecesi yüksek olan eğretilmelerdir.

Bu kitapta olumlu ve olumsuz anlamda kullanılan "yüksek", "alçak"; "az", "çok"; "büyük", "küçük" gibi "varlıksal" ve "yönelim" eğretilmelerinin de kültürden kültüre farklılık göstereceği her zaman dikkate alınmalıdır.

Alışılmamış bağdaştırma ve renk imgeleri gibi imgesel özellik gösteren eğretilmelerin anlaşılması elbette zordur. Bu tür imgesel özellik gösteren eğretilmeleri anadili konuşanların bile kolay bir şekilde anlayamayacağı bir gerçektir. Bu tür ifadelerin her kültürde farklılık gösterdiği bir gerçektir. Kültürel özelliklerinden dolayı bu tür ifadelere yaklaşım farklı olabilir. Ders kitaplarında bunların mutlaka açıklanması gerekecektir.

Dil kitaplarındaki eğretilmeler öğrenenlerin birçok kavram ve konu hakkındaki farkındalıklarını arttırmaya yardımcı olur. Bu şekilde dil öğretiminde bir alt alan olarak eğretilme yararlı bir işlevi yerine getirmiş olur. Eğretilmeli ifadeler insan hafızasında uzun süre kalıcı olduğundan dolayı gelecekte kavramların hatırlanmasında da yardımcı olur. Özellikle eğretilmenin bilişsel rolü yabancı dil öğrenenlere yeni kavramları öğrenirken eğretilme becerisini kullanmalarına da yardımcı olur.

Yabancı dil derslerinde eğretilme yoluyla diğer kültürlerle ait öğrenilen bilgiler aynı zamanda o dili öğrenenlerin kendi kültürlerine de yansır ve yeni bir kazanım haline gelir. Bu sayede kültürlerarası iletişimde önemli bir kazanım elde edilmiş olur.

KAYNAKÇA

Aksan, Doğan (2006). Şiir Dili ve Türk Şiir Dili, 6. Baskı. Ankara, Engin Yayınevi.

Aksan, Doğan (2009). Türkçenin Gücü, 12. Baskı. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Aristoteles (2008). Poetik, Hrsg. Manfred Fuhrmann. Stuttgart: Phlipp Reclam.

Black, Max (1962). Models and Metaphors. New York: Ithaca.

Black, Max (1996). "Die Metapher" In: Haverkamp, Anselm (Hrsg.): Theorie der Metapher. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft. 55-80.

Fandrych, Christian ve Tallowitz, Ulrike (2002). Sage und Schreibe, 1. Auflage, Stuttgart: Ernst Klett.

Fandrych, Christian ve Tallowitz, Ulrike (2015). Sage und Schreibe, 1. Auflage, Neubearbeitung. Stuttgart: Ernst Klett.

Jäkel, Olaf (2003). Wie Metaphern Wissen schaffen. Hamburg: Dr. Kovác Verlag.

Katthage, Gerd (2004). Didaktik der Metapher. Perspektiven für den Deutschunterricht. Hohengehren: Baltmannweiler, Schneider.

- Koch, Corinna (2010). Lexikalisierte Metaphern als Herausforderung im Fremdsprachenunterricht. 10.10.2012 tarihinde <http://www.metaphorik.de/18/koch.pdf> adresinden alındı. 33-55.
- Koch, Corinna (2013). Metaphern in Fremdsprachenunterricht, Frankfurt: Peter Lang.
- Kohl, Katrin (2007). Metapher. Stuttgart: Verlag J.B. Metzler.
- Kövecses, Zoltan (2002). Metaphor A Practical Introduction. New York: Oxford University Press.
- Kurz, Gerhard (1988). Metapher, Allegorie, Symbol. Göttingen: Wandenhoek & Ruprecht.
- Lakoff, George ve Johnson, Mark (2008). Metapher in Leben, 6. Auflage. Heidelberg: Carl-Auer Verlag.
- Radden, Günter (1997). "Konzeptuelle Metaphern in der kognitiven Semantik. " In: Börner, Wolfgang & Vogel, Klaus (Hrsg.), Kognitive Linguistik und Fremdsprachenerwerb. 2. Auflage, Tübingen: Narr, 69-84.
- Richards, Ivor A. (1996). "Die Metapher" In: Haverkamp, Anselm. (Hrsg.): Theorie der Metapher. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft. 31-52.
- Roche, Jörg ve Roussy, Poussy-P, M. (2006). "Zur Rolle der kontrastiven Semantik in interkultureller Kommunikation" In: Fremdsprachen Lehren und Lernen 35. 228-250.
- Rolf, Eckard (2005). Metaphertheorien. Berlin: De Gruyter.
- Schemann, Hans (2011). Deutsche Idiomatik, 2. Auflage. Berlin: De Gruyter.
- Schmitz- Emans, M. (2010). Metapher, 01.10.2012 tarihinde <http://www.ruhr-uni-bochum.de/komparatistik/basislexikon/> adresinden alındı.
- Strietz, Monika ve Kopchuk, Ljubov Metaphern in Deutsch als Fremdsprache. 01.10.2020 tarihinde <https://edoc.hu-berlin.de/handle/18452/14064> adresinden alındı. 82-102. DOI:10.18452/13412
- Stöckl, Hartmut (2004). Die Sprache im Bild, Das Bild in der Sprache. Berlin: de Gruyter.
- Toklu, M. Osman (2003a). "Alışılmamış Bağdaştırmaların Anlam Yapısı" II. Dil, Yazın ve Deyişbilim Sempozyumu, Adana Çukurova Üniversitesi Yayınevi. 144-153.
- Toklu, M. Osman (2003b). Şiir Dili ve Çevirisi. Ankara: Akçağ Yayınları
- Toklu, M. Osman (2015). Dilbilime Giriş, 6. Baskı. Ankara: Akçağ Yayınları
- Weinrich, Harald (1976). Sprache in Texten. Stuttgart: Klett.